

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Nie tylko słowa. Art. 196 KK wobec fizycznych ataków na obiekty sakralne

O znaczeniu ochrony uczuć religijnych w świetle programów wybranych partii politycznych

1. Wprowadzenie

Spór o przyszłość art. 196 Kodeksu karnego¹ dobrze ilustrują trzy odmienne kierunki obecne w polskiej debacie politycznej. W marcu 2023 r. Sławomir Mentzen, prezes Nowej Nadziei, opowiedział się za możliwością uchylenia tego przepisu, pod warunkiem, że będzie ono stanowić element szerszego znoszenia ograniczeń wolności słowa². Odmienny kierunek wyznaczał obywatelski projekt ustawy „W obronie chrześcijan” (druk nr 2756 Sejmu IX kadencji³), którego dalsze procedowanie popierali posłowie Prawa i Sprawiedliwości⁴. Projekt przewidywał nie tylko utrzymanie prawnokarnej ochrony, lecz także zmianę konstrukcji art. 196 KK, m.in. przez rezygnację ze znamienia obrazy uczuć religijnych i rozszerzenie penalizacji o publiczne lżenie lub wyszydzanie dogmatów i obrzędów religijnych.

Trzeci kierunek reprezentuje projekt UD333, przygotowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości w ramach prac rządu koalicyjnego, którego największym ugrupowaniem jest Koalicja Obywatelska. W przeciwieństwie do postulatu uchylenia przepisu oraz wcześniejszej propozycji rozszerzenia jego zakresu projekt ten pozostawia znamiona przestępstwa bez zmian, lecz zakłada usunięcie kary pozbawienia wolności do dwóch lat. Uzasadnienie odwołuje się przede wszystkim do konieczności zachowania proporcjonalności ingerencji w wolność wypowiedzi, w tym do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Rabczewska

¹ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm., dalej KK).

² P. Słowik, *Sławomir Mentzen: Jestem leniwym lobbystą*, <https://wiadomosci.wp.pl/slawomir-mentzen-jestem-leniwym-lobbysta-6881890123549632a>, dostęp: 12 października 2026 r.

³ Sejm IX kadencji, *Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny. Druk nr 2756*, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2756>, dostęp: 12 października 2026 r.

⁴ M. Kałużny, *Wystąpienie sejmowe podczas 68. posiedzenia Sejmu w dniu 14 grudnia 2022 r.*, s. 248, https://orka2.sejm.gov.pl/StenoInter9.nsf/0/CE22C5A623F6CBD6C1258919000E2945/%24File/68_b_ksiazka_bis.pdf, dostęp: 12 października 2026 r.; M. Kałużny, *Wystąpienie sejmowe podczas 77. posiedzenia Sejmu w dniu 14 czerwca 2023 r.*, s. 112, https://orka2.sejm.gov.pl/StenoInter9.nsf/0/320835F35FB65B3EC12589CE006CF6C4/%24File/77_b_ksiazka_bis.pdf, dostęp: 12 października 2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

przeciwko Polsce⁵. W komunikacie z 5 stycznia 2026 r. Ministerstwo Sprawiedliwości wskazało, że nowelizacja ma zapobiegać nadmiernej represji i lepiej równoważyć wolność słowa z ochroną uczuć religijnych⁶.

Tak zarysowany spór polityczny nie powinien jednak przesłaniać pytania o rzeczywisty zakres zastosowania art. 196 KK. Przepis dotyczy bowiem nie tylko wypowiedzi o religii, ale – po spełnieniu wszystkich ustawowych znamion – także publicznego znieważania przedmiotów czci religijnej i miejsc kultu za pomocą działań fizycznych. Czyny takie niejednokrotnie naruszają równocześnie inne dobra: własność, ochronę zabytków, a niekiedy możliwość korzystania z miejsc kultu. Ocena potrzeby utrzymania, rozszerzenia albo złagodzenia regulacji wymaga zatem uwzględnienia również tej płaszczyzny. Nie oznacza to, że art. 196 KK bezpośrednio chroni wszystkie te dobra ani że każde uszkodzenie przedmiotu sakralnego stanowi obrazę uczuć religijnych. Oznacza natomiast, że znaczenie przedmiotowej regulacji trzeba oceniać również z perspektywy przypadków zachowań dalej idących niż tylko werbalne.

W konsekwencji należy postawić pytanie stanowiące jednocześnie oś niniejszej analizy: czy dyskusja koncentrująca się na swobodzie wypowiedzi dostatecznie uwzględnia zróżnicowanie czynów, które mogą wyczerpywać znamiona art. 196 KK, i ich relację do ochrony innych dóbr prawnych?

2. Ataki na obiekty sakralne jako rzeczywisty problem społeczny

Zgodnie z opublikowanym w 2025 r. raportem Europejskiego Centrum na rzecz Prawa i Sprawiedliwości zatytułowanym „Chryścianofobia i nienawiść wobec chrześcijan w Europie”, współcześnie obserwować można bezprecedensowy wzrost przypadków przemocy i aktów nienawiści wymierzonych w chrześcijan⁷. Także w Polsce nader częste są incydenty polegające na niszczeniu kapliczek, figur religijnych, czy miejsc kultu.

Od 1 do 22 września na terenie Radomia 34-letni mężczyzna oblewał i malował niebieską farbą przydrożne kapliczki, figury Matki Bożej i innych świętych. Po jego zatrzymaniu przedstawiono mu 12 zarzutów obejmujących nie tylko obrazę uczuć religijnych (art. 196 KK), ale także, ze względu na charakter części zniszczonych obiektów, uszkodzenia zabytków (art.

⁵ Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, *Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny*, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy--kodeks-karny5>, dostęp: 12 października 2026 r.

⁶ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Równowaga wolności słowa i ochrony uczuć religijnych – konieczne nowe przepisy po wyroku ETPCz*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/rownowaga-wolnosci-slowa-i-ochrony-uczuc-religijnych--konieczne-nowe-przepisy-po-wyroku-etpcz?>, dostęp: 12 października 2026 r.

⁷ Zob. Ordo Iuris, *„Niespotykana fala antychrześcijańskiej przemocy”. Ważny raport międzynarodowej organizacji*, <https://ordoiuris.pl/informacje-prasowe/niespotykana-fala-antychrzescijanskiej-przemocy-wazny-raport-miedzynarodowej-organizacji/>, dostęp: 12 października 2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

108 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁸)⁹. Wskazany przykład ma szczególne znaczenie, gdyż prawnokarna ocena czynu nie ograniczyła się do obrazy uczuć religijnych.

We Wrocławiu, w nocy z 8 na 9 sierpnia 2026 r., nieznan sprawca, rozbijając figurę Chrystusa, zniszczył krzyż, który w 1946 r. postawili repatrianci z Kresów. Mieszkańcy zrobili we własnym zakresie zbiórkę i naprawili obiekt, jednakże 6 września najprawdopodobniej ten sam sprawca nad ranem ponownie zniszczył figurę Chrystusa łomem¹⁰. Z kolei pod koniec września ten sam krzyż został oblany farbą¹¹.

Z kolei w dniu 30 sierpnia 2026 r. 21-latek zdemolował kapliczki w miejscowościach Zygmuntów i Przyłęk w okolicach Garwolina wybijając szyby oraz niszcząc wyposażenie kapliczek i znajdujące się w nich figury sakralne. Policja poinformowała, że był nietrzeźwy i usłyszał zarzut z art. 196 KK¹².

Przedstawione przykłady pozwalają dostrzec, że niszczenie obiektów sakralnych nie zawsze stanowi wyłącznie obrazę uczuć religijnych, lecz może równocześnie naruszać również inne dobra i wartości, w szczególności prawo własności, dziedzictwo kulturowe oraz społeczne poczucie bezpieczeństwa.

3. Co jest rzeczywistym przedmiotem ochrony art. 196 KK?

Przepis art. 196 KK został umieszczony w rozdziale XXIV KK dotyczącym przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania. Przedmiotem jego ochrony są zatem według ustawodawcy prawa osób wierzących, co stanowi konsekwencję faktu, iż prawo posiadania

⁸ Ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 z późn. zm., dalej OchrZab).

⁹ O. Klich, *Zatrzymano 34-latkę podejrzanego o dewastację kapliczek i figur w Radomiu. Usłyszał 12 zarzutów*, <https://twojradom.pl/zatrzymano-34-latka-podejrzanego-o-dewastacje-kapliczek-i-figur-w-radomiu-uslyszal-12-zarzutow/1467954>, dostęp: 12 października 2026 r.; P. Auguff, *Niszczył kapliczki i zabytki. Wandal odpowie za obrazę uczuć religijnych*, <https://www.rmfm24.pl/regiony/warszawa/news-niszczyl-kapliczki-i-zabytki-wandal-odpowie-za-obrazę-uczuc-,-nldn,1019720>, dostęp: 12 października 2026 r.

¹⁰ TVP3 Wrocław, *Przydrożny krzyż znów zniszczony. Abp Kupny apeluje: „Odpowiadajmy na zło dobrem”*, <https://wroclaw.tvp.pl/95284376/wroclaw-kolejny-akt-wandalizmu-przy-krzyzu-na-ul-trojkatnej-reaguje-abp-kupny>, dostęp: 12 października 2026 r.

¹¹ J. Ciołko, *Trzeci atak na krzyż na wrocławskich Żernikach. Figurę Chrystusa oblano niebieską farbą*, <https://prawowyroclaw.pl/index.php/2026/10/02/trzeci-atak-na-krzyz-na-wroclawskich-zernikach-figure-chrystusa-oblano-niebieska-farba/>, dostęp: 12 października 2026 r.

¹² KPP w Garwolinie, *Nietrzeźwy sprawca zniszczenia kapliczek zatrzymany przez policję*, <https://mazowiecka.policja.gov.pl/wg/aktualnosci/137849%2CNietrzezwy-sprawca-zniszczenia-kapliczek-zatrzymany-przez-policje.html?>, dostęp: 12 października 2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

określonych uczuć religijnych wymaga poszanowania ich przez państwo i inne osoby¹³. Jak z kolei zauważa S. Hypś, dobro chronione na gruncie analizowanego przepisu determinuje prawo do ochrony szacunku wobec wyznawanych przez pewną grupę osób wartości oraz miejsc i przedmiotów otaczanych czcią i poważaniem¹⁴. Jednocześnie wymaga podkreślenia, że nie każda wypowiedź krytyczna stanowi przestępstwo z art. 196 KK. Przeciwnie, „krytyka określonej wspólnoty religijnej lub poglądów głoszonych przez jej przedstawicieli, a także krytyka poszczególnych osób sprawujących funkcję duchownych”¹⁵ nie stanowi obrazy uczuć religijnych. Kluczowe jest ustalenie *in concreto*, czy dana osoba wypowiadając się na temat przedmiotów, obiektów lub miejsc czci religijnej nie okazuje poszanowania czy pogardy dla przekonań religijnych innych osób¹⁶. Powyższa konstrukcja stawiająca granicę między ochroną podstawowych praw wyznawców i dopuszczalną krytyką, przemawia za uznaniem, że ustrojowo omawiany przepis chroni pokój religijny w społeczeństwie, penalizując przekroczenie granic pokojowego współistnienia różnych grup wyznaniowych w państwie.

Aby można było mówić o przestępstwie z art. 196 KK konieczne jest spełnienie szeregu przesłanek: (1) znieważenia przedmiotu czci religijnej albo miejsca przeznaczonego do publicznego wykonywania obrzędów religijnych; (2) publicznego charakteru znieważenia; (3) obrazy uczuć religijnych innych osób; (4) umyślności obejmującej wszystkie znamiona czynu¹⁷. Oznacza to, że brak jednoznacznego wykazania przez oskarżyciela, że oskarżony działał umyślnie unicestwia możliwość skazania sprawcy. Jednocześnie, jak zaznaczył Sąd Najwyższy, przedmiotowe przestępstwo może być popełnione wyłącznie umyślnie, zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym¹⁸. Rozumie się przez to dwie sytuacje – sprawca miał zamiar popełnienia czynu zabronionego albo przewidywał taką możliwość i godził się, że jego zachowanie może wypełnić znamiona przestępstwa. Wymaga także odnotowania, że obrazą uczuć religijnych w rozumieniu art. 196 KK będą tylko takie zachowania, które z jednej strony będą odbierane subiektywnie przez członków danej wspólnoty religijnej jako obelżywe dla przedmiotu ich uczuć, z drugiej strony będą obiektywnie odczuwane jako znieważające w kręgu kulturowym, z którego wywodzi się pokrzywdzony¹⁹. To właśnie subiektywność odczuć i

¹³ T. Sroka, Komentarz do art. 196, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221. Tom II*, Warszawa 2023, nb. 1, SIP Legalis.

¹⁴ S. Hypś, Komentarz do art. 196, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, nb. 1, SIP Legalis.

¹⁵ J. Sobczak, Komentarz do art. 196, [w:] R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, nb. 13, SIP Legalis.

¹⁶ T. Sroka, dz. cyt., nb. 3.

¹⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 marca 2015 r., sygn. III KK 274/14, Legalis nr 1330104.

¹⁸ Uchwała Sądu Najwyższego z 29 października 2012 r., sygn. I KPZ 12/12, Legalis nr 538443.

¹⁹ S. Hypś, dz. cyt., nb. 4.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

konieczność ich wykazania przed sądem stanowią największą praktyczną przeszkodę w skutecznym ściganiu sprawców.

Obraza uczuć religijnych nie sprowadza się wyłącznie do czynów o charakterze werbalnym, lecz może przybrać dowolną postać, jak np. gestów, pisma, obrazów, a nawet manifestacyjnego niszczenia wizerunku przedmiotu czci religijnej²⁰. Jednocześnie, nie każda forma ekspresji będzie karalna, lecz jedynie taka, która w świetle społecznych norm kulturowo-obyczajowych i powszechnie przyjętych kryteriów oceny jest wyrazem pogardy²¹. To właśnie na tym poglądzie oparła się linia obrony osób rozwieszających wizerunek Matki Bożej w tęczowej aureoli np. na przenośnych toaletach, która doprowadziła do uniewinnienia oskarżonych. W określonych okolicznościach art. 196 KK może znaleźć zastosowanie również do zachowań polegających na manifestacyjnym niszczeniu przedmiotów czci religijnej lub znieważaniu miejsc przeznaczonych do publicznego wykonywania obrzędów religijnych.

Istotne zastrzeżenie dotyczy przy tym wymogu publicznego charakteru działania sprawcy, przez które należy rozumieć możliwość jego dostrzeżenia przez bliżej nieoznaczoną liczbę osób²². Z kolei jak podkreślił Sąd Najwyższy, „znamię publiczności nie jest spełnione, jeśli zachowanie polegające na znieważeniu zostało zarejestrowane i przekazane następnie za pośrednictwem prasy drukowanej bądź przekazu internetowego szerszej grupie osób. Osoba, która publikuje taki przekaz może natomiast wypełniać znamiona przestępstwa określonego w art. 196 KK”²³.

4. Dlaczego fizyczne ataki wymagają odrębnej oceny?

Dla odpowiedzi na postawione pytanie najbardziej użytecznym przykładem jest sprawa dewastowania kapliczek i figur świętych w Radomiu. Zgodnie z doniesieniami medialnymi prokuratura przyjęła kwalifikację obejmującą zarówno obrazę uczuć religijnych, jak i uszkodzenie zabytków, co może sugerować zbieg przepisów z art. 11 § 2 k.k. Należy wprowadzić zastrzec, że samo przedstawienie zarzutów nie przesądza o winie sprawcy ani o prawidłowości ostatecznej kwalifikacji jego zachowań. Ilustruje jednak możliwość kumulatywnej oceny tego samego czynu w świetle kilku norm, które chronią różne dobra prawne.

W zależności od okoliczności konkretnej sprawy, fizyczny atak na obiekt sakralny może podlegać ocenie także na podstawie art. 288 § 1 KK (zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy), art. 108 ust. 1 OchrZab albo – jeżeli sprawca złośliwie przeszkadza publicznemu wykonywaniu

²⁰ S. Hypś, dz. cyt., nb. 5.

²¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 1993 r., sygn. III KRN 24/92, Legalis nr 27994.

²² J. Sobczak, dz. cyt., nb. 12.

²³ Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 marca 2015 r., sygn. III KK 274/14, Legalis nr 1330104.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

aktu religijnego – art. 195 § 1 KK. Nie każdy czyn polegający na znieważeniu przedmiotu czci religijnej lub miejsca przeznaczonego do publicznego wykonywania obrzędów religijnych wypełni jednocześnie znamiona przywołanych przepisów karnych, a w takich sytuacjach art. 196 k.k. pozostaje jedyną podstawą odpowiedzialności karnej sprawcy. Przedstawione okoliczności wskazują na wieloaspektowy charakter opisywanych zachowań, które mogą godzić w różne konstytucyjne prawa, wolności i wartości.

Nie bez znaczenia jest również ocena społecznej szkodliwości czynu (art. 115 § 2 KK), w świetle której bierze się pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. Zarówno w doktrynie prawa karnego, jak i w judykaturze utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym naruszenie przez sprawcę jednym czynem większej liczby dóbr prawnych (tj. na zasadzie art. 11 § 2 KK) z reguły wpływa na zwiększenie stopnia społecznej szkodliwości takiego czynu²⁴. W konsekwencji także w przypadku fizycznych ataków na przedmioty i miejsca kultu stopień społecznej szkodliwości tego rodzaju czynów będzie z reguły większy, gdyż niejednokrotnie prowadzą one do naruszenia więcej niż jednego dobra chronionego na gruncie polskiej ustawy karnej.

5. Wolność religii, własność i dziedzictwo kulturowe: trzy płaszczyzny

Na tle problematyki fizycznych ataków na miejsca i przedmioty kultu religijnego wyraźnie rysuje się problematyka wieloaspektowego charakteru tego rodzaju incydentów godzących w szereg konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, a także inne powszechnie uznawane wartości.

W tym kontekście fundamentalne znaczenie ma art. 53 Konstytucji RP²⁵, który kształtuje wolność religii jako zasadę ustrojową²⁶. Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na immanentny związek między tą wolnością a prawem do ochrony uczuć religijnych, z którego wynika zakaz ich naruszania²⁷. Co więcej, art. 53 Konstytucji RP ustanawia obowiązek ochrony

²⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2007 r., sygn. WA 18/07, Legalis nr 108607; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 10 maja 2007 r., sygn. II AKa 79/07, Legalis nr 89152; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 sierpnia 2001 r., sygn. II AKa 224/01, Legalis nr 54618; P. Daniluk, Komentarz do art. 115, [w:] R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, nb. 33, SIP Legalis; M. Gałazka i in., Komentarz do art. 115, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, nb. 19, SIP Legalis.

²⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm., dalej Konstytucja RP).

²⁶ M. Olszówka, Komentarz do art. 53, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, nb. 54, SIP Legalis.

²⁷ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z 2 marca 1994 r., sygn. W 3/93, Legalis nr 10200.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

relacji między wiernym a wyznawaną religią, który jest ściśle powiązany z koniecznością poszanowania godności człowieka²⁸. Intencjonalna profanacja przedmiotu czci może godzić w sferę uczuć religijnych wiernych, zaś zniszczenie lub wyłączenie z użytku obiektu sakralnego – w konkretnych okolicznościach – utrudniać korzystanie z wolności religijnej.

Drugą płaszczyznę dóbr naruszanych w wyniku fizycznych ataków na przedmioty i miejsca kultu wyznacza art. 64 Konstytucji RP. Uszkodzenie cudzej kapliczki, krzyża albo figury może naruszać własność osoby fizycznej, parafii lub innego podmiotu. Tymczasem, z przywołanego przepisu wynika powinność ustawodawcy w zakresie zapewnienia prawu własności należytego poziomu ochrony prawnej. Z kolei przez „ochronę” prawa podmiotowego należy rozumieć przede wszystkim – ale nie wyłącznie – środki prawne, które zabezpieczają możliwość swobodnego wykonywania przez uprawnionego owej „mocy postępowania”, czyli wiązki uprawnień składających się na treść danego prawa podmiotowego, w sposób wolny od naruszeń i ingerencji osób trzecich²⁹. Jak z kolei zaznacza B. Banaszak, „ochrona własności ma na celu przede wszystkim zabezpieczenie przed naruszaniem istniejącego stanu własnościowego. Gwarancje tworzone przez prawo podmiotowe dotyczą możliwości posiadania własności przez jednostkę i prawa do spokojnego korzystania z niej”³⁰. Bezpośrednią ochronę tej wartości zapewniają naturalnie przede wszystkim normy dotyczące mienia, zaś art. 196 KK może znaleźć zastosowanie dodatkowo, jeżeli udowodniono znamiona obrazy uczuć religijnych.

Trzecią płaszczyzną jest art. 5 Konstytucji RP ustanawiający cel państwa polskiego oraz normę programową w dziedzinie m.in. stania na straży dziedzictwa narodowego. Sąd Najwyższy zaznaczył: „na gruncie prawa polskiego wyróżniona została odrębna kategoria dóbr prawnie chronionych zwana »dziedzictwem narodowym«, a ich ochrona podniesiona została do rangi jednej z czterech podstawowych wartości w systemie prawa polskiego. Tym samym wszystkie organy Rzeczypospolitej są obowiązane interpretować i stosować przepisy prawne w sposób umożliwiający skuteczną ochronę tej kategorii dóbr i wartości”³¹. Z kolei Monika Florczak-Wątor podkreśla, że „strzeżenie dziedzictwa narodowego jest wyrazem wdzięczności za to co naród otrzymał od swoich przodków”³². Niektóre obiekty sakralne mają znaczenie zabytkowe albo historyczne wykraczające poza ich rolę religijną. Tym samym, fizyczne ataki na przedmioty i miejsca kultu niejednokrotnie godzą nie tylko w uczucia religijne poszczególnych osób, lecz

²⁸ M. Olszówka, dz. cyt., nb. 55.

²⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23 maja 2006 r., sygn. SK 51/05, Legalis nr 74632.

³⁰ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, art. 64, nb. 1, SIP Legalis.

³¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 1997 r., sygn. III RN 74/97, Legalis nr 32013.

³² M. Florczak-Wątor, *Komentarz do art. 5, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, nb. 37, SIP Legalis.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

jednocześnie stanowią wyraz pogardy dla zabytków tworzących polskie dziedzictwo kulturowe. Wymownym tego przykładem jest kilkakrotne zniszczenie krzyża we Wrocławiu, który został postawiony przez Polaków z Kresów, wobec czego ma znaczenie wykraczające poza charakter wyłącznie sakralny.

Tym samym sprowadzanie oceny prawnej fizycznych ataków na przedmioty i miejsca kultu religijnego wyłącznie do przestępstwa obrazy uczuć religijnych stanowi nadmierne uproszczenie. Art. 196 KK chroni wprawdzie wolność z art. 53 Konstytucji RP przed tego rodzaju incydentami, lecz jednocześnie stanowi jeden z elementów szerszej ochrony prawnej szeregu konstytucyjnych wolności, praw i wartości, które są w równej mierze naruszane przez opisywane bezprawne działania.

6. Rzeczywiste znaczenie art. 196 KK w świetle projektu UD333

Projekt UD333 z jednej strony nie depenalizuje przestępstwa obrazy uczuć religijnych, jak też nie ogranicza jego znamion. Z drugiej strony, projektodawcy forsując złagodzenie sankcji za ów czyn poprzez eliminację kary pozbawienia wolności posłużyli się argumentacją mogącą sugerować ograniczenie czynów kryminalizowanych na gruncie art. 196 KK wyłącznie do werbalnych form wyrażania pogardy dla uczuć religijnych. W konsekwencji uznać trzeba, że zarówno wątpliwości prawne w przedmiocie projektowanej nowelizacji³³ jak i konieczność doprecyzowania jej uzasadnienia w kierunku uwzględniającym rzeczywisty przedmiot ochrony przywołanego przepisu karnego przemawiają za negatywną oceną projektu w obecnym kształcie.

Ponadto, w debacie przedstawiono także dalej idący pogląd, zgodnie z którym art. 196 KK jest zbędny i powinien zostać uchylony, ponieważ inne środki ochrony prawnej są wystarczające, a sam przepis może prowadzić do nadmiernej ingerencji w wolność słowa. Z przedmiotowym stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Przepisy chroniące mienie i zabytki nie mogą bowiem zastąpić ochrony indywidualnych uczuć religijnych, ponieważ odnoszą się do innych dóbr prawnych oraz mają odmienne znamiona, mimo że mogą znaleźć zastosowanie kumulatywnie z art. 196 KK.

Tym samym, rzetelna ocena projektu UD333, a w szczególności jego uzasadnienia wymaga w pierwszej kolejności zwrócenia uwagi na rzeczywisty przedmiot ochrony art. 196 KK,

³³ Zob. Ordo Iuris, *Analiza projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (UD 333) opublikowanego w dniu 2 stycznia 2026 r.*, https://ordoiuris.pl/wp-content/uploads/2026/01/analiza_projektu_ud_333.pdf, dostęp: 12 października 2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

tj. odniesienie go nie tylko do werbalnych form obrazy uczuć religijnych, ale także będących wynikiem fizycznych ataków na przedmioty i miejsca kultu religijnego.

7. Podsumowanie

Postulat uchylenia art. 196 KK, poparcie dla rozszerzenia jego zakresu oraz rządowy zamiar złagodzenia sankcji wyznaczają trzy różne kierunki odpowiedzi na pytanie o miejsce ochrony uczuć religijnych w prawie karnym. Sama odmienność tych propozycji nie przesądza jednak o ich trafności. Punktem wyjścia powinna pozostać rzetelna ocena wszystkich zachowań, do których obowiązujący przepis może znaleźć zastosowanie, nie tylko wypowiedzi odnoszących się do religii. Z tego względu za szczególnie wartościowy należy uznać postulat rozszerzenia zakresu przedmiotowego przestępstwa z art. 196 KK doprecyzowującego jednocześnie spektrum kryminalizowanych działań³⁴.

Analizowany przepis może mieć wszakże zastosowanie także do publicznego, umyślnego znieważania przedmiotów czci i miejsc kultu przez działania fizyczne. Przykłady z 2026 r., zwłaszcza kwalifikacja przyjęta przez prokuraturę w sprawie radomskiej, pokazują, że takie zachowania niejednokrotnie są rozpatrywane łącznie z przestępstwami przeciwko zabytkom lub mieniu.

Artykuł 196 KK może pośrednio chronić własność czy dziedzictwo narodowe, lecz nie każde zniszczenie krzyża lub kapliczki będzie automatycznie obrazą uczuć religijnych w rozumieniu prawa karnego. Niemniej jednak, przywołany przepis należy postrzegać jako mający fundamentalne znaczenie w świetle wieloaspektowości zachowań polegających na fizycznych atakach na miejsca i przedmioty kultu. Tego rodzaju czyny mogą bowiem godzić w szereg konstytucyjnych wolności, praw i wartości, w których wolność religii zajmuje miejsce równorzędne z prawem własności i strzeżeniem dziedzictwa kulturowego. Dobra te zasługują z kolei na adekwatną i skuteczną ochronę prawną, odpowiadającą ich kluczowemu znaczeniu w demokratycznym państwie prawnym.

R.pr. dr Marcin Niedbała – analityk Centrum Badań i Analiz Ordo Iuris

8. Bibliografia

³⁴ Ł. Bernaciński, *W kierunku lepszej ochrony chrześcijan – zmiany w projekcie ustawy*, <https://ordoiuris.pl/komentarz/w-kierunku-lepszej-ochrony-chrzescijan-zmiany-w-projekcie-ustawy/>, dostęp: 14 października 2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

8.1. Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.
2. Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm.
3. Ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 z późn. zm.

8.2. Orzeczenia

1. Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z 2 marca 1994 r., sygn. W 3/93, Legalis nr 10200.
2. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23 maja 2006 r., sygn. SK 51/05, Legalis nr 74632.
3. Uchwała Sądu Najwyższego z 29 października 2012 r., sygn. I KZP 12/12, Legalis nr 538443.
4. Wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 1993 r., sygn. III KRN 24/92, Legalis nr 27994.
5. Wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 1997 r., sygn. III RN 74/97, Legalis nr 32013.
6. Wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2007 r., sygn. WA 18/07, Legalis nr 108607.
7. Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 marca 2015 r., sygn. III KK 274/14, Legalis nr 1330104.
8. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 sierpnia 2001 r., sygn. II AKa 224/01, Legalis nr 54618.
9. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 10 maja 2007 r., sygn. II AKa 79/07, Legalis nr 89152.

8.3. Literatura

1. Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, SIP Legalis.
2. Daniluk P., *Komentarz do art. 115*, [w:] R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, SIP Legalis.
3. Florczak-Wątor M., *Komentarz do art. 5*, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, SIP Legalis.
4. Gałązka M., Grześkowiak A., Hałas R. G., Hyps S., Szeleszczuk D., Wiak K., *Komentarz do art. 115*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, SIP Legalis.
5. Hyps S., *Komentarz do art. 196*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, SIP Legalis.
6. Olszówka M., *Komentarz do art. 53*, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, SIP Legalis.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

7. Sobczak J., Komentarz do art. 196, [w:] R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2026, SIP Legalis.
8. Sroka T., Komentarz do art. 196, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221. Tom II*, Warszawa 2023, SIP Legalis.

8.4. Źródła internetowe

1. Amnesty International, Opinia Amnesty International do projektu nowelizacji art. 196 Kodeksu karnego (projekt ustawy nr UD333), <https://www.amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2026/01/opinia-art.-196-kk-1.pdf?>, dostęp: 12 października 2026 r.
2. Auguff P., *Niszczył kapliczki i zabytki. Wandal odpowie za obrazę uczuć religijnych*, <https://www.rmfm24.pl/regiony/warszawa/news-niszczy-kapliczki-i-zabytki-wandal-odpowie-za-obraz-uczuc-nldn,1019720>, dostęp: 12 października 2026 r.
3. Bernaciński Ł., *W kierunku lepszej ochrony chrześcijan – zmiany w projekcie ustawy*, <https://ordoiuris.pl/komentarz/w-kierunku-lepszej-ochrony-chrzescijan-zmiany-w-projekcie-ustawy/>, dostęp: 14 października 2026 r.
4. Ciotko J., *Trzeci atak na krzyż na wrocławskich Żernikach. Figurę Chrystusa oblano niebieską farbą*, <https://prawywroclaw.pl/index.php/2026/10/02/trzeci-atak-na-krzyz-na-wroclawskich-zernikach-figure-chrystusa-oblano-niebieska-farba/>, dostęp: 12 października 2026 r.
5. Helsińska Fundacja Praw Człowieka i Sieć Obywatelska Watchdog Polska, Stanowisko wobec projektu ustawy zmieniającej art. 196 Kodeksu karnego, <https://siecobywatelska.pl/wp-content/uploads/2026/01/art.-196-kk.-konsultacje.pdf>, dostęp: 12 października 2026 r.
6. Kałużny M., *Wystąpienie sejmowe podczas 68. posiedzenia Sejmu w dniu 14 grudnia 2022 r.*, s. 248, https://orka2.sejm.gov.pl/StenoInter9.nsf/0/CE22C5A623F6CBD6C1258919000E2945/%24File/68_b_książka_bis.pdf, dostęp: 12 października 2026 r.
7. Kałużny M., *Wystąpienie sejmowe podczas 77. posiedzenia Sejmu w dniu 14 czerwca 2023 r.*, s. 112, https://orka2.sejm.gov.pl/StenoInter9.nsf/0/320835F35FB65B3EC12589CE006CF6C4/%24File/77_b_książka_bis.pdf, dostęp: 12 października 2026 r.
8. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy--kodeks-karny5>, dostęp: 12 października 2026 r.
9. Klich O., *Zatrzymano 34-latkę podejrzanego o dewastację kapliczek i figur w Radomiu. Usłyszał 12 zarzutów*, <https://twojradom.pl/zatrzymano-34-latka-podejrzanego-o->

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

- dewastacje-kapliczek-i-figur-w-radomiu-uslyszal-12-zarzutow/1467954, dostęp: 12 października 2026 r.
10. KPP w Garwolinie, *Nietrzeźwy sprawca zniszczenia kapliczek zatrzymany przez policję*, <https://mazowiecka.policja.gov.pl/wg/aktualnosci/137849%2CNietrzezwy-sprawca-zniszczenia-kapliczek-zatrzymany-przez-policje.html?>, dostęp: 12 października 2026 r.
 11. Ministerstwo Sprawiedliwości, Równowaga wolności słowa i ochrony uczuć religijnych – konieczne nowe przepisy po wyroku ETPCz, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/rownowaga-wolnosci-slowa-i-ochrony-uczuc-religijnych--konieczne-nowe-przepisy-po-wyroku-etpcz?>, dostęp: 12 października 2026 r.
 12. Ordo Iuris, *Analiza projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (UD 333) opublikowanego w dniu 2 stycznia 2026 r.*, https://ordoiuris.pl/wp-content/uploads/2026/01/analiza_projektu_ud_333.pdf, dostęp: 12 października 2026 r.
 13. Ordo Iuris, *„Niespotykana fala antychrześcijańskiej przemocy”. Ważny raport międzynarodowej organizacji*, <https://ordoiuris.pl/informacje-prasowe/niespotykana-fala-antychrzescijanskej-przemocy-wazny-raport-miedzynarodowej-organizacji/>, dostęp: 12 października 2026 r.
 14. Sejm IX kadencji, *Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny. Druk nr 2756*, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2756>, dostęp: 12 października 2026 r.
 15. Słowik P., *Sławomir Mentzen: Jestem leniwym lobbystą*, <https://wiadomosci.wp.pl/slawnomir-mentzen-jestem-leniwym-lobbysta-6881890123549632a>, dostęp: 12 października 2026 r.
 16. Szadkowska E., Ewa Szadkowska: *Panie ministrze, a co z art. 212 Kodeksu karnego?*, <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art43597991-ewa-szadkowska-panie-ministrze-a-co-z-art-212-kodeksu-karnego?>, dostęp: 12 października 2026 r.
 17. TVP3 Wrocław, *Przydrożny krzyż znów zniszczony. Abp Kupny apeluje: „Odpowiadajmy na zło dobrem”*, <https://wroclaw.tvp.pl/95284376/wroclaw-kolejny-akt-wandalizmu-przy-krzyzu-na-ul-trojkatnej-reaguje-abp-kupny>, dostęp: 12 października 2026 r.